

تأثیرگذاری صنعت سینما در معرفی صنعت موسیقی و بالعکس برکسی پوشیده نیست، بخش مهمی از هنر هفت گانه که در دنیا جایگاه بسیار تأثیر گذاری دارد. اما نگاه به این مقوله در ایران هم پوشیده نمانده و طی این سال ها آهنگسازان تلاش کردند با ارائه آثار خوب جای پای خود را محکم تراز قبل کنند و با ساخت کارهای متفاوت و ایده‌های گوناگون و البته نزدیک به موسیقی روز دنیا توانستند به جایزه‌های ارزشمندی هم دست یابند بخصوص نسل جوان موسیقی که تفکرات دیگری در سر دارند. مانند بامداد افشار آهنگساز جوان و خوش آئینه موسیقی ایران که توانست در سی و هشتمین جشنواره فیلم فجر سیمرغ بلورین در بخش موسیقی را در یافت کند. گفت‌وگو با این آهنگساز و ایده‌های شکل گیری این کار را در ادامه می‌خوانید:

بامداد افشار آهنگساز در گفت وگو با «ایران»

از شکل گیری موسیقی فیلم «پوست» می‌گوید

زیر پوست دنیای آهنگسازی

■ **موسیقی متن فیلم «پوست» از کارهای موفق شماست که توانست سیمرغ بلورین سی و هشتمین جشنواره فیلم فجر را از آن خود کند و آلبوم آن هم در چند روز گذشته همزمان با اکران این فیلم منتشر شد؛ ابتدا در خصوص اولین تجربه همکاری خود با برادران ارک بگویید؟**

پیش از این همکاری، آقایان بهرام و بهمن ارک با موسیقی‌های مستقل و کارهای شخصی من آشنا بودند. در واقع سال‌ها قبل اثری تولید کردم به‌نام «مرده‌ها خود خواهند» و با شنیدن موزیک این کار که مربوط به گروه موسیقی «اتاق» است و مدت‌ها با این گروه همکاری دارم و سرپرستی آن برعهده من است آشنا شدم و این دوستان عزیز اطمینان خاطر داشتند می‌توانم از عهده این کار برپایم. زمانی که در خصوص این پروژه تماس گرفتند در آلمان مشغول ساخت موسیقی تئاتری بودم به‌کارگردانی امیررضا کوهستانی که به سفارش یکی از کمپانی‌های تئاتر این کشور بود. وقتی فضای کار را توضیح دادند متوجه شدم زبان بازیگران در این فیلم آذری بوده و فضای موسیقی کار هم آذری و مربوط به منطقه تبریز است و در ابتدا برداشت دیگری داشتم و احساس می‌کردم کار آسانی نباشد. به‌همین دلیل چندان تمایلی به همکاری در این پروژه نداشتم و با خود می‌اندیشیدم شاید کار خوبی نتوانم بسازم.

کمی بعد صحبت‌هایی در خصوص فیلم کوتاه «حیوان» شد ساخته برادران ارک که توانسته بود در جشنواره کن موفق به دریافت جایزه شود، زمانی که این فیلم را دیدم متوجه شدم موضوع موسیقی فیلم «پوست» تنها تأکید بر موسیقی فولک نیست بلکه فراتر از آن بوده و خواسته‌شان یک نگاه بین‌المللی به‌کار است و در آخر این پیشنهاد را پذیرفتم و از انتخاب این پروژه بسیار خوشحال شدم.

■ **باتوجه به ژانر متفاوت این کار، در موسیقی این فیلم از چه المان‌ها و سازهایی بهره بردهاید؟**

در خصوص انتخاب موسیقی باید بگویم طی مراحل ساخت کار، پرسه‌ای به‌وجود آمد که با این کار آشنا شوم چرا که فضای فیلمنامه مربوط به جن و جن‌گیری بود و موضوع پایان‌نامه بهمین ارک هم اختصاص داشت به نقاشی‌های (محمد سیاه‌قلم) و ارتباطش با فضای ماورالطبیعه بود و از او خواهش کردم که این پایان‌نامه را بخوانم. از سوی دیگر توانستم به نقاشی‌های با کیفیت خوب محمد سیاه‌قلم دسترسی پیدا کنم و از برخی از تصاویر الهام بگیرم. ضمن اینکه تأکید دوستان در این فیلم انتخاب آواز برای جن‌ها بود و جالب است بدانید در این نقاشی‌ها یک تعداد ساز دیده می‌شود؛ جن‌ها در این نقاشی سازهایی شبیه کمانچه داشتند که البته کمانچه نبود و یک‌سری سازهای پرکاشن که شبیه شم است و شبیه‌های متفاوت که صداهای این سازها شباهت بسیاری به موسیقی‌های (شمنی) و یا موسیقی‌های («مغولی» و موسیقی «ملل») دارد و بر همین اساس تصمیم گرفتم از این نوع موسیقی‌ها بهره ببرم و با موسیقی‌های دیگر تلفیق شود. در واقع این نقاشی‌ها موضوع راهگشای بسیار خوبی در انتخاب ژانر موسیقی بود. در ساخت موسیقی این فیلم در کنار کمانچه ایرانی از ساز «مورین خور» که به عنوان کمانچه اسب نیز شناخته می‌شود و یک ساز سنتی مغولی است استفاده کردم. به ساز پرکاشن هم در موسیقی شمینی و یا مغولی «تروت سینگینگ» گفته می‌شود و یک نوع آواز خاص موسیقی شمینی و مغولی است که از داخل حنجره خارج می‌شود و تکنیک بسیار پیچیده و سختی است و براین اساس برای پیدا کردن خواننده‌ای

فراتر از مناطق دیگر کنند. صداهایی برخاسته از زادگاه خود. به‌عنوان مثال در موسیقی ترکمن این جنس موسیقی فقط در مناطق ترکمن شنیده می‌شود یا موسیقی جنوب خاص منطقه خودش بوده حالا شاید به‌شکل دیگر و یا با دست‌خوش تغییرات، در مناطق دیگر هم شنیدنی شود اما شکل اصلی آن در زادگاه خود این موسیقی‌ها است. بنابراین وقتی در ایران زندگی می‌کنید منطقه برایتان مهم می‌شود و خرمشهر اشاره داشت از موسیقی فولک خرمشهر و ساز نی انبان استفاده کردم.

یوسنر فیلم «پوست»

با ورود تکنولوژی و پیشرفت‌های روز دنیا شاهد اتفاق تازه‌ای در عرصه فرهنگ و هنر هستیم و قاعدتاً نگاه موسیقی و آهنگسازان جوان تر به همان اندازه متفاوت و دگرگون خواهد شد و در حقیقت تکنولوژی آهنگسازان را محکوم به استفاده از ابزار جدید خود در جهت بهتر شدن آثارشان کرده که البته هم کار بسیار مشکلی در انتخاب درست و گزینشی است و از سوی دیگر دست آهنگسازان برای نوآوری بیشتر قطعاً بازتر خواهد بود

می‌کنید و این یکتا بودن خیلی مهم است. بر همین اساس تلاش می‌کنم تا جایی که در داستان فیلم تداخلی ایجاد نشود و این اجازه را داشته باشم در ساخت آثارم از این موضوعات استفاده کنم چه بسا که در گرو موسیقی «اتاق» که مستقل از سینما است این نگاه پررنگ تر است.

اما در خصوص کم توجهی برخی از آهنگسازان هم همان‌طور که قبل تر اشاره کردم همه چیز مرتبط با روایت داستان و یا فیلمنامه بوده که ممکن است این

همه موجودات و کائنات موسیقی مخصوص به خود دارند

عاشیق ولی عیدی

نوازنده ساز قوپوز

بیش از ۶۰ سال است که در عرصه موسیقی فعالیت می‌کنم و هدفم معرفی موسیقی زیبای عاشیقی است. موسیقی در تمام دنیا جایگاه تأثیر گذاری در عرصه فرهنگ و هنر دارد و به تعبیر من دماسنج بشریت است ما می‌توانیم صدای موسیقی را در اطرافمان بخوبی احساس کنیم از درختان، کوه‌ها، دشت‌ها و... همه موجودات و کائنات موسیقی مخصوص به‌خود دارند و با توجه به الهامی که از موسیقی دریافت می‌کنیم وظیفه ما ارائه موسیقی شفاهی برخاسته از همین طبیعت است. ما از همین ملت هستیم و کاری که ارائه می‌دهیم برای مردم

فیلم که زحمات بسیاری در تولید این کار داشتند تشکر می‌کنم. البته قبل تر هم مستندهایی در خصوص موسیقی عاشیقی ساخته شده که مربوط به سال‌ها قبل است با هنرنمایی آقای فریدون شهپازیان. صنعت سینما می‌تواند در معرفی موسیقی اقوام ایران بسیار تأثیرگذار باشد البته این موضوع به نگاه کارگردان بر می‌گردد و آشنایی و درکی که نسبت با این موسیقی دارد.

■ پنجشنبه ۲۷ آبان ۱۴۰۰
■ سال بیست و هفتم
■ شماره ۷۷۷۶

هیرا آتین

این بستر را برای آرتیست یا آهنگساز فراهم کند تا بتواند خود را محک بزند. فرقی هم نمی‌کند در هر شاخه‌ای از موسیقی، فیوزن، الکترونیک، اقوام و... چرا که از دل همین اتفاق‌ها و تجربه‌های ناموفق آثار خوب خلق می‌شود. در غیر این صورت موسیقی‌های اصیل و خوب چه در فیلم و چه در آلبوم مشخص و معرف همه هستند ولی برای تجربه کردن و یک گام به جلو برداشتن نیاز است سازها و فضا‌های دیگر موسیقی را هم تجربه کنیم.

■ **به‌عنوان یک آهنگساز تعامل شما با کارگردان چگونه است؟ چه‌در موسیقی فیلم چه‌در موسیقی تئاتر؟**

از دیدگاه من کار با کارگردان اصولاً سه مرحله دارد؛ مرحله نخست قبل از ساخت فیلم است و زمانی که فیلمنامه و پیش تولید کار نوشته می‌شود که در این مرحله ارتباط با کارگردان وجود دارد و خط مشی و سبک و ژانر موسیقی تعریف شده تا حدودی مشخص است، در مرحله دوم تمرکز بیشتر کارگردان بر فیلمبرداری بوده و زمان کمتر برای گفت‌وگو وجود دارد و بعد آن وارد تدوین کار شده و در مرحله سوم فضای گفت‌وگو آماده است و به نظرم در این مرحله وظیفه آهنگساز بسیار مهم است و به دلیل طی شدن زمان طولانی، لازم است موضوعات ابتدایی ساخت موسیقی یادآوری شود چرا که هر کارگردانی سلاقی و جهان‌بینی خود را دارد و بعد از اتمام فیلم ممکن است این سلیقه تغییر کند.

■ **به‌طور کلی نگاه سینمای ایران به موسیقی فیلم چیست؟**

صحبت در این باره مفصل است. شاید یک بخش آن مربوط به فروش فیلم‌هایی باشد که ژانر کم‌دی دارد و موسیقی کم‌دی و شاد مورد توجه قرار گیرد که حتی برخی از آنها ارزش هنری هم ندارد و بیشتر فروش گیشه و فیلم‌هایی مخاطب‌پسند را در بر می‌گیرد. بر همین اساس ممکن است نگاه سینماگرها به موسیقی‌هایی معطوف شود که فروش بیشتری داشته باشد.

■ **یک پروژه سفارشی از ژاپن داشتید در همکاری با «تسویوشی اوزاوا» هنرمند بزرگ عرصه هنرهای نمایشی ژاپن با روایت داستانی از «شوجی تریاما» - شاعر، نمایشنامه‌نویس و سینماگر برجسته ژاپنی - این همکاری چگونه شکل گرفت؟**

آقای «اوزاوا» از طریق موسیقی‌های مستقل من به این آشنایی رسید یعنی موسیقی‌های گروه اتاق را دنبال کرده بودند و در جست‌وجوهایشان این آثار را یافتند و بعد جلسه‌ای در ایران برگزار گردید و یک‌سری اتودها زده شد و شعرها را فرستادند و قرارداد کاری انجام گرفت و این همکاری جزو سوابق کاری من و گروه موسیقی اتاق است و به نظر من یک کار بین‌المللی در این زمینه انجام گرفته و از این همکاری بسیار خوشحالم.

■ **کنکته بارز در آثار شما متوجه به موسیقی الکترونیک است چطور شد به این عرصه وارد شدید و در اغلب کارهایتان مانند فیلم «تمازش» استفاده کردید؟ آیا مورد علاقه کارگردانان خاصی است یا به‌طور کلی شناخت درستی از این موسیقی وجود ندارد؟**

موسیقی الکترونیک ژانر مورد علاقه من است و موسیقی کامپیوتری را بشدت دوست دارم و روی همین حساب براساس علاقه‌ام تلاش می‌کنم روی آثارم در موسیقی الکترونیک بهره زیاد ببرم و از این زمینه مطالب و مقاله‌های بسیاری خوانده‌ام.

■ **کمی هم در خصوص همکاری با گروه موسیقی «اتاق» بگویید این گروه با چه هدفی شکل گرفته است و معرف چه نوعی موسیقی‌ای است؟**

«اتاق» گروه موسیقی مستقلی است و به دور از هر گونه فعالیت سینمایی و کارگردانی بوده و به خاطر علایق و سلیقه‌ای که در موسیقی داشتم فارغ از هر تصویر یا نگاه

هر کارگردان و فیلمنامه‌ای که ممکن است گاهی اوقات تحمیل شود موسیقی براساس آن ساخته شود تصمیم داشتم موسیقی مستقل از آن چیزی را که در ذهنم می‌گذرد دنبال کنم و تا به امروز سه آلبوم از سوی این گروه منتشر شده و یک آلبوم دیگر هم در دست انتشار است.

■ **دیگر فعالیت‌های شما در بخش طراحی صدا یا صدا سازی است که متأسفانه کمتر مورد توجه بوده و حتی زمینه آموزشی هم به‌صورت گسترده و تخصصی برای آن فراهم نیست در این باره توضیح بدهید و از تأثیر گذاری آن در ساخت کارهایتان بگویید.**

در حقیقت به دلیل علاقه‌مندی‌ام به موسیقی الکترونیک به این فرم از کارگرایش پیدا کردم و بر این نظرم تفاوت موسیقی الکترونیک با موسیقی‌های دیگر در رنگ آمیزی صدا است به همین دلیل به طراحی صدا و رنگ صدا خیلی علاقه‌مند هستم و در موسیقی الکترونیک آن را بسیار دنبال می‌کنم و این نگاه باعث شده در سینما هم طراحی صدا را در ساخت موسیقی دنبال کنم و شاید در این راه بشود به پیشرفت‌های جالب و خوبی هم رسید.

■ **در خصوص فعالیت‌های خود در سینمای مستند هم توضیح دهید.**

فعالیت‌م در عرصه سینما با سینمای مستند و در همکاری با آقای امید بنگدار و کیوان علی محمدی آغاز شد و اخیراً فیلم مستند دیگری کار کرده‌ام که در مورد افغانستان است به‌نام «بی بی جان». البته فیلم مستند چون زمان و روایت کوتاه‌تر است، ساخت موسیقی برای آن بسیار متفاوت است براین اساس سینمای داستانی را به سینمای مستند ترجیح می‌دهم البته که از طرفداران پر و پا قرص نمایش سینمای مستند هستم.

■ **یکی از کارهای شاخص شما ساخت موسیقی کودک است مانند فیلم «بام‌بالا» چرا از ترانه کودک چندان مورد توجه آهنگسازان نیست در ساخت آلبوم؟**

هستم در زمینه موسیقی کودک فعالیت دارد و علاقه‌مند است و به همراه خواهرش گروهی به اسم «اتاقک» راه‌اندازی کرده‌اند و فعالیت تخصصی‌شان در زمینه موسیقی کودک است و از این طریق من نیز تلاش کردم در ژانر کودک تجربیاتی داشته باشم البته نمی‌توانم بگویم خیلی موفق بوده‌ام. ما در گروه اتاقک و در موسیقی کودک براین باوریم که در ایران نسبت به ژانر موسیقی کودک کم لطفی شده و بسیار اندک در این حوزه فعالیت شده است حالا یا به خاطر محدود بودن مخاطب اش است یا به هر دلیلی آهنگسازان تمایلی به ساخت چنین کارهایی ندارند و کار کردن در این زمینه روحیه‌ای خاص می‌طلبد که ممکن در بسیاری از افرادی که در حال حاضر در سینمای ایران کار می‌کنند وجود نداشته باشد یا مسأله دیده شدن است که ممکن است در سینمای کودک آثار چندان چشمگیری نداشته باشیم.

■ **کمی هم در خصوص فعالیت‌های خود در خصوص آلبوم‌های موسیقی توضیح دهید چرا در این زمینه کم کار هستید؟**

کمی نمی‌کنم کم کار باشم و در حال حاضر آلبوم «راز» را در آلمان منتشر کردیم از سوی دیگر «دشت نفوتن» و دو آلبوم دیگر داشتم به اسم «شهرهای» و «بالانس» که منتشر شدند و آلبوم «پوست» هم به‌صورت مستقل موسیقی اش منتشر شد و فکر می‌کنم کیفیت کار مهم‌تر از کمیت است و در حال حاضر هم آلبومی آماده انتشار است به‌نام «پیدی» که سه مجموعه بوده («پیدی»، «پاندسی» و «اندسی» که به فاصله کوتاهی از هم منتشر خواهند شد.

■ **رسانه ملی در معرفی موسیقی خوب چه جایگاهی دارد؟**

همان‌طور که از نام آن آشکار است رسانه‌ای است در دسترس همه مردم و مخاطبان و بر همین اساس نقش و جایگاه بسیار مهمی دارد و قطعاً تأثیرگذار و هر چند این رسانه توجه‌اش به موسیقی‌های جدی بیشتر باشد سطح فرهنگ آن جامعه بیشتر خواهد شد که متأسفانه در این زمینه رسانه ملی بسیار کم کار است.

■ **در آخر جهان‌بینی امروز آهنگسازان جوان چیست؟ فاصله نسل جوان موسیقی ایران با نسل گذشته چه میزان است؟**

با ورود تکنولوژی و پیشرفت‌های روز دنیا شاهد اتفاق تازه‌ای در عرصه فرهنگ و هنر هستیم و قاعدتاً نگاه موسیقی و آهنگسازان جوان تر به همان اندازه متفاوت و دگرگون خواهد شد و در حقیقت تکنولوژی آهنگسازان را محکوم به استفاده از ابزار جدید خود در جهت بهتر شدن آثارشان کرده که البته هم کار بسیار مشکلی در انتخاب درست و گزینشی است و از سوی دیگر دست آهنگسازان برای نوآوری بیشتر قطعاً بازتر خواهد بود. به‌عنوان مثال اگر آهنگساز بزرگی مانند باخ در قرن ۲۱ بود می‌توانست آثارش نسبت به قرن ۱۷ بسیار متفاوت باشد و قطعاً ممکن بود موسیقی الکترونیک یا تکنولوژی موسیقی را تحت تأثیر قرار دهد.